

Розділ 12

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

УДК 616.9:639.111.1

НАВЧАЛЬНА ПІДГОТОВКА МИСЛИВСТВОЗНАВЦІВ З ТВАРИННИЦТВА І ВЕТЕРИНАРІЇ

Яковлев О.С., к.вет.н., доцент, yakovlevzoovet@i.ua

Щербак О.В., к.с-г.н., доцент

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. В системі спеціальної освіти мисливствознавця велику питому вагу займають основи зоотехнічних і ветеринарних наук. Ці знання необхідні при роботі з тваринами, як сільськогосподарськими так і мисливськими. На даних зоотехнічних наук ґрунтуються головним чином методи профілактики незаразних хвороб, оскільки вирішальний вплив на стан здоров'я мають умови годівлі, догляду, утримання й експлуатації тварин. В мисливському господарстві організація і проведення зооветеринарних заходів, що забезпечують профілактику перед усім заразних хвороб диких тварин, мають свою специфіку.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи тваринництва і ветеринарії» студенти повинні засвоїти анатомічну будову і функції всіх систем організму тварини, основи годівлі, зоогієни, основи розведення тварин; структуру і найголовніші завдання ветеринарної медицини, причини появи інфекційних, інвазійних та незаразних захворювань сільськогосподарських і диких тварин, загальні і спеціальні профілактичні заходи.

Відловлювання і транспортування диких тварин вимагають їх попередньої фіксації. Дикі тварини, є вразливими, полохливими, рятуються втечею і часто здатні оборонятися. Мисливствознавець повинен знати деякі ветеринарні питання, що стосуються відловлювання, фармакологічної іммобілізації та транспортування мисливських тварин і володіти технікою експлуатації дистанційних систем.

Ключові слова: дикі тварини, зоотехнія, ветеринарія, профілактика хвороб, іммобілізація тварин, літаючий шприц.

В Харківській державній зооветеринарній академії на факультеті біотехнології та природокористування за програмами напряму «Лісове і садово-паркове господарство» навчаються майбутні мисливствознавці. На початку вони отримують знання за ОКР «Бакалавр», а потім ОКР «Магістр». На кожному з цих етапів студенти вивчають спецкурси, які пов'язані з тваринництвом і ветеринарною медициною.

Як відомо, ветеринарні науки тісно пов'язані з біологічними і зоотехнічними дисциплінами (біологією, біохімією, годівлею, розведенням сільськогосподарських тварин, спеціальним тваринництвом). На даних зоотехнічних наук ґрунтуються головним чином методи профілактики хвороб, оскільки вирішальний вплив на стан здоров'я мають умови годівлі, догляду, утримання та експлуатації тварин.

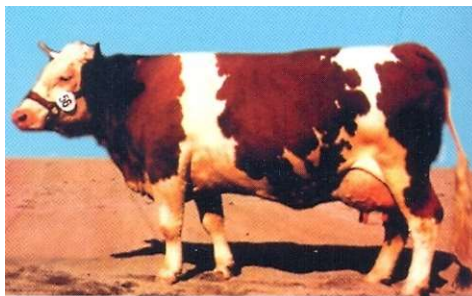
Завдання навчальної дисципліни «Основи тваринництва і ветеринарії» полягає в ознайомленні майбутніх фахівців-мисливствознавців із основами і структурою сучасного тваринництва, основами навчальних дисциплін ветеринарного циклу, перед усім інфекційних та інвазійних хвороб сільськогосподарських і диких тварин.

Мета дисципліни «Основи тваринництва і ветеринарії» – надати теоретичні знання і практичні навички з обраного напряму, підготувати бакалавра до самостійної роботи за вибраною дисципліною. У програмі передбачена загальна підготовка; підготовка за окремими напрямами дисципліни (основи

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

тваринництва, основи ветеринарної медицини); індивідуальна робота за самостійно-практичним курсом.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати анатомічну будову і функції систем організму тварини, основи годівлі тварин, основи зоогієни, основи розведення тварин; структуру і найголовніші завдання ветеринарної медицини; причини появи і розвитку незаразних, інфекційних та інвазійних захворювань тварин, загальні і спеціальні профілактичні заходи; хвороби, спільні для людей і тварин (антропозоозози).

Уміти організовувати і проводити заходи, які сприяють роботі ветеринарної служби у мисливському господарстві; використовувати знання з ветеринарної медицини і тваринництва у повсякденній праці мисливствознавця.

Виходячи із непересічного значення знань з ветеринарії для мисливствознавця курс «Основи тваринництва і ветеринарії» має за планом відносно великий об'єм інформації (108 годин), з яких 62 години припадає на самостійну роботу, а 16 і 30 годин – на лекції і лабораторні заняття, відповідно.

Курс поділений на змістовні модулі: це

«Основи тваринництва», який вивчає основи годівлі, основи зоогієни, утримання та експлуатацію; породи с-г тварин.

«Основи ветеринарної медицини»:

А) вивчає причини виникнення та розповсюдження, діагностику, методи профілактики незаразних хвороб сільськогосподарських та диких тварин.

Б) вивчає причини виникнення та розповсюдження, діагностику, методи профілактики інфекційних та інвазійних хвороб тварин.

Навчальний матеріал по зоотехнії, а потім і з ветеринарії подається значно скороченим, узагальненим до основ або елементів і адаптованим, з урахуванням того, що студенти починають його вивчення одразу з 1 курсу.

Знайомство із зоотехнією починається з вивчення основ розведення тварин. Це зоотехнічна наука про еволюцію, принципи і методи розмноження та якісного поліпшення сільськогосподарських тварин, удосконалення і перетворення порід і користувальних стад. Розведення тварин і племінна робота – поняття близькі. У зоотехнічній роботі важливе місце відводиться обліку походження тварин і оцінці їх за продуктивністю, розвитком, конституцією, екстер'єром та інтер'єром. Практично не можна досягти значних успіхів у тваринництві без добре налагодженого штучного осіменіння тварин, організації вирощування молодняку і врахування особливостей його розвитку. Осередком племінної роботи з породами є: племоб'єднання, племпідприємства, племзаводи, племрепродуктори та племферми. Крім того, племінна робота ведеться на підприємствах із користувальними стадами.

Студенти повинні засвоїти, що на породи ділять тільки види сільськогосподарських тварин. Серед диких тварин порід немає. Порода це – велика цілісна група свійських тварин одного виду, що має спільне походження, подібні біологічно-господарські особливості, які стало передаються потомству. Порода повинна мати не менше 4500 маток і 150 плідників. Надмірна однорідність породи утруднює її прогрес. Більшість порід мають певний ареал, тобто зону розведення. До таких, що налічують десятки мільйонів голів і поширені по всій земній кулі, відносять чорно-рябу, голштинську та симентальську породи великої рогатої худоби, чистокровну верхову породу коней, велику білу породу свиней, каракульську породу овець, породу леггорн курей, пекінську породу качок.

При бонітуванні дорослих тварин оцінюють за продуктивністю, екстер'єром, конституцією, відтворною здатністю, розвитком, породністю, походженням та якістю потомства, а молодняк – за походженням, розвитком, екстер'єром. На основі комплексної оцінки кожну тварину відносять до певного класу: еліта-рекорд (найвищий), еліта, перший, другий, некласна. Закінчується бонітування розподілом стада за племінними якістьями на певні групи: племінне ядро, від якої молодняк вирощують для ремонту стада, виробнича група – молодняк вирощують на м'ясо, група вибракуваних тварин – молодняк і дорослих тварин реалізують на м'ясо; група ремонтного молодняку; група племінного молодняку на продаж.

На основі даних бонітування складають план селекційно-племінної роботи на рік і триваліший час, намічають заходи щодо поліпшення породних і продуктивних якостей тварин, виділяють тварин для запису до Державної книги племінних тварин.

Наступним етапом початкової підготовки майбутнього мисливствознавця служить розділ «Основи живлення тварин та оцінка поживності кормів». Важливо щоби студенти зрозуміли, що від якості годівлі найбільшою мірою залежать здоров'я тварин, їхній розвиток, здатність до відтворення, продуктивність і надходження прибутків. Із корму тварини одержують структурний та енергетичний матеріал, необхідний для побудови тканин і здійснення обмінних процесів в організмі. Повноцінна годівля тварин повинна бути нормованою.

Перетравність корму – це властивість його поживних речовин перетворюватися в засвоєний стан під дією процесів, що відбуваються в органах травлення. На перетравність поживних речовини корму впливають: вид тварин, вік і фізіологічний стан тварин, склад кормової даванки і тип годівлі, заготівля та підготовка кормів до згодовування, співвідношення поживних речовин у раціоні, цукрово-протеїнове відношення (для жуйних).

З 1922 року у нас загальну поживність кормів і раціонів оцінюють у кормових одиницях. Це поживність корму, що відповідає поживності 1 кг вівса середньої якості, при згодовуванні якого понад норму підтримуючого корму в тілі дорослого вола може відкластися 150 г жиру, або 1414 ккал енергії продукції. Тварин годують з урахуванням поживності корму за відповідними нормами. Норма годівлі – науково обґрунтована потреба тварин в енергії і поживних речовинах, необхідних для життя та утворення продукції. Наприклад, норми годівлі для лактуючих тварин визначають з урахуванням молочної продуктивності, хімічного складу молока та його енергетичності.

Для жуйних і коней основними кормами у зимовий період є сіно, солома, силос, сінаж, буряки, концкорми, мінеральний підкорм, тощо. Для свиней і птиці – концентровані корми, картопля, буряки, трав'яне борошно, корми тваринного походження, мінеральний підкорм, вітамінні препарати, амінокислоти та ін. Концентровані корми поліпшують шлункове травлення, а соковиті – кишкове. Збалансованими раціонами вважаються такі, в яких сума поживних речовин з усіх показників відповідає нормі годівлі.

Зовнішнє середовище - основний фактор, що визначає життєдіяльність і поведінку тварин, їх продуктивність та здоров'я. На тваринницьких комплексах в умовах впровадження промислової технології виробництва тварини більшу частину, а інколи і весь період господарського використання перебувають у закритих приміщеннях. Це призводить до різкої зміни складу навколишнього середовища.

Мікроклімат у приміщенні залежить від кліматичних умов місцевості, теплозахисних властивостей огорожувальних конструкцій будівлі (підлоги, стін, стелі та ін.), стану каналізації та режиму прибирання гною, досконалості системи вентиляції і рівня обміну повітря, щільності розміщення тварин, технологічних режимів тощо.

Пасовищне утримання більше відповідає природним потребам організму тварин, ніж стійлове. Літнє табірне утримання тварин являє собою систему організаційно-зоогігієнічних заходів, спрямованих на поліпшення стану та підвищення продуктивності тварин. Така система передбачає забезпечення легкоперетравними зеленими кормами, створення для тварин сприятливіших умов утримання і догляду. У тварин підвищуються апетит і обмін речовин, зростає продуктивність і статева активність, молодняк краще росте і розвивається. В організмі тварини влітку створюються запаси поживних речовин і вітамінів, вона загартовується. Це сприяє її стійкості проти несприятливих факторів у зимово-стійловий період утримання.

За 1-1,5 місяця до періоду пасовищного утримання проводять індивідуальний ветеринарно-зоотехнічний огляд тварин. Для профілактики простудних захворювань тварин збільшують тривалість їх прогулянок.

Заздалегідь проводять всі профілактичні щеплення проти інфекційних захворювань, дегельмінтизацію. У всіх тварин перевіряють номери і мітки, розчищають і підрізують копита, у корів, які б'ються, спилують на 1,5-2 см кінці гострих рогів, коней розковують. Визначають живу масу тварин і для формування гуртів розбивають їх на групи згідно з видом, статтю, віком тощо. За кожною групою

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

закріплюють ділянки на пасовищі. Перехід від стійлового утримання на пасовище здійснюють протягом 7-10 днів. В перші два дні тварин пасуть не більше 2-3 год. Поступово тривалість випасу збільшують і доводять до 10-12 год. на початку, 12-14 в середині і 8-10 год. наприкінці літа.

Свиней на пасовище виганяють два рази на день: вранці після висихання роси і в другій половині дня, коли спадає спека. Наприкінці літа тварин всіх видів починають випасати вранці на 2-3 год. пізніше. Тварини на пасовищі повинні бути забезпечені в достатній кількості доброякісною водою.

Велике значення має старанний догляд за шкірою, кінцівками і рогами тварин.

Основи тваринництва являють собою зміст тестових питань першого навчального модулю з дисципліни.

До наступного модулю віднесені власне основи ветеринарної медицини:

- клінічна діагностика хвороб
- елементи ветеринарної фармакології
- терапевтична техніка
- основи епізоотології
- основи паразитології
- незаразні хвороби тварин

Значення ветеринарної медицини в системі освіти фахівців з мисливствознавства досить важливе, оскільки вони повинні знати і у своїй практичній роботі використовувати запобіжні заходи проти захворювань диких і промислових тварин. Мисливствознавцю також необхідно мати уяву, про хвороби диких тварини, щоб дотримуватися профілактичних заходів під час обробки та використання мисливських трофеїв. Багато з інфекційних захворювань, притамані в однаковій мірі, як диким, так і свійським тваринам. Деякі інфекційні хвороби, що ведуть до загибелі диких тварин, дуже небезпечні для людини.

На перших заняттях з ветеринарної медицини студенти відпрацьовують підхід до тварин і прийоми їх фіксації, слідкують за виконанням вимог особистої безпеки при роботі з тваринами (в тому числі і дикими).

Для виявлення ознак хвороб використовують різні методи клінічного дослідження, серед яких виділяють загальні, спеціальні і додаткові. До загальних відносять: клінічний огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию і термометрію.

Загальний клінічний огляд тварини – основний метод клінічного дослідження. Дозволяє при масовому дослідженні виявити хворих, які звичайно відстають від гурту, погано їдять корм, відрізняються своєю поведінкою, низькою продуктивністю, виснажені, пригнічені і таке інше. Таких тварин треба досліджувати індивідуально. Використовують зовнішній і внутрішній огляд. При зовнішньому огляді звертають увагу на загальний стан хворого, поведінку, вгодованість, стан шкіри і шерсті та ін. Далі послідовно вивчають окремі частини тіла: голову, ший, грудну клітку, живіт, тазову частину, кінцівки. Внутрішній огляд включає дослідження слизових оболонок очей, рота, носа, глотки, прямої кишки.

Пальпація (прощупування) – застосовується при визначенні кількості і якості пульсу, ступеню наповнення і сили скорочень рубця у жуйних. Пальпацію виконують кінчиками пальців, долонею, кулаком і, рідше, деякими інструментами.

Перкусія (вистукування) ділянок тіла дозволяє встановити фізичний стан і межі органу, виявити зміни в органах на глибині до 8 см. Перкусію проводять за допомогою перкусійного молоточка і плесиметра, інколи - пальцями, кулаком. Плесиметр щільно притискають до тіла тварини і ритмічно наносять по ньому чіткі удари молоточком. Після двох ударів звичайно роблять невелику паузу. Перкусія органів, які містять гази (рубець, сліпа кишка) дає тимпанічний (барабанний) звук, а перкусія щільних тканин – тупий, або притуплений.

Аускультация (вислуховування). Цим методом можна виявити фізіологічні і патологічні звуки в організмі. Вислуховують звуки роботи серця, шуми дихання, шуми перистальтики кишечника. Тварин треба вислуховувати в спокійній обстановці при дотриманні тиші. Важливо вміти відрізнати фізіологічні звуки від патологічних. Посередню аускультацию виконують фонендоскопом або стетоскопом.

Під час термометрії (вимірювання температури тіла) користуються ртутним або електронним термометром. Його перевіряють, дезінфікують, перед використанням струшують (ртутний !), змащують вазеліном і вводять в отвір заднього проходу. Температуру тіла вимірюють 5 хвилин (ртутним) в спокійній обстановці.

Знайомлячись з елементами ветеринарної фармакології, студенти дізнаються про складну

фармакологічну класифікацію і велике розмаїття лікарських препаратів, намагаються відрізнити м'які лікарські форми від твердих. Важливо також усвідомити для себе основні шляхи введення різних лікарських форм в організм тварин. Наприклад, внутрішньовенні ін'єкції потребують гарного володіння технікою виконання і суворого дотримання асептики. Потрапляння в кров'яне русло бульбашок повітря, або маслянистих і твердих речовин (масляні розчини, зависі, емульсії, відвари і настої) може привести до важких ускладнень, аж до загибелі тварини від емболії або тромбозу кровоносних судин життєво важливих органів. Не допустиме також потрапляння сильно подразнюючих ліків під шкіру при внутрішньовенних вливаннях (кальцію хлорид та ін.). В цьому випадку навколо вени розвивається запалення (пара флєбіт) і омертвіння (некроз) тканин. Увагу студентів зосереджують на тому, що внутрішньо судинні ін'єкції дозволяється виконувати тільки досвідченим ветеринарним лікарям. А, ось введення ліків через ротovu порожнину, що значно простіше і легше, призначають разом з кормом, питною водою, або із гумової пляшки, ложки, спринцівки.

Лекційний курс з інфекційних хвороб охоплює бактеріальні інфекції – сибірська виразка, туберкульоз, бруцельоз, бешиха свиней, лептоспіроз, пастерельоз, емкар, туляремія та ін.

Багато уваги приділяється вірусним захворюванням – ящур, сказ, чума диких трав'яних тварин, чума свиней (класична і африканська) хвороба Ауескі, блутанг, міксоматоз, грип птиці, хвороба Ньюкасла, орнітоз.

На лабораторних заняттях студенти знайомляться з організацією профілактичних заходів в господарствах. Основне завдання протиєпізоотичних заходів – це створення стійкого благополуччя по заразним хворобам в тваринництві. Заходи включають: загальну профілактику заразних хвороб тварин, специфічну профілактику за допомогою спеціальних засобів та ліквідацію заразних хвороб в неблагополучних господарствах. Наприклад, загальна профілактика заразних хвороб великої рогатої худоби зводиться до систематичної дезінфекції корівників (двічі на рік: весною, перед початком випасання і восени перед переводом корів на зимове утримання), застосування дезінфекційних килимків біля всіх входів. У корівнику не повинно бути протягів, сирості, поганої вентиляції і т.п. Годівля повинна бути калорійною. У корів необхідно систематично брати кров для досліджень на бруцельоз, туберкульоз, робити щеплення проти ящуру, сибірки, лептоспірозу та інших захворювань. Попередження хвороб с-г тварин повністю залежить від правильності організації всіх технологічних процесів і норм тваринництва.

На завершальному етапі вивчення навчального курсу «ОТВ» студенти знайомляться з інвазійними хворобами та з представниками величезного світу паразитів. Згідно класифікації, це

- PROTHOZOA – найпростіші
- PLATHODA - плоскі черви
- NEMATODA – круглі черви
- ARTHROPODA – членистоногі

Вчення про кожну з вищезгаданих груп переросло у великі самостійні розділи сучасної паразитології. Паразити пристосувалися до існування у всіх органах і тканинах тварин і птахів. Гельмінти і кокцидії здебільшого паразитують в шлунково-кишковому і дихальному трактах, а також у великих залозах (печінці). Улюблені місця паразитування піроплазмід – кров, цистіцерків – м'язи, ценурів – мозок, онхоцерків – сухожилки, трихомонад – статеві органи, монієзій – в кишечнику. В організмах своїх живителів паразити спричиняють пошкодження за допомогою зубів, гачків, шипів і присосок (гельмінти), ротових органів колючо-сисного типу (кліщі і комахи). Кокцидії руйнують у тварин епітеліальні клітини кишечника (іноді печінки), піроплазмиди – еритроцити, мігруючі личинки аскарид та легеневих стронгілат руйнують альвеоли і кровоносні капіляри легенів.

Ветеринарна паразитологія включає низку розділів, що мають медико-санітарне значення, оскільки існує багато інвазійних хвороб, загальних для людини і тварин (антропозоонози).

Завершують свою зооветеринарну освіту мисливствознавці на 5 курсі факультету біотехнології та природокористування, навчаючись у магістратурі. За робочою програмою навчальний курс має назву «Імобілізація і транспортування тварин», згідно якої загальний об'єм навчального матеріалу становить 90 годин, в тому числі 40 годин аудиторних і 50 годин для самостійної роботи.

На порядку денному магістрантів досить специфічні питання, як то техніка імобілізації (знерухомлення) диких тварин та їх безпечно перевезення різними видами транспорту, де ветеринарні вимоги грають вирішальну роль. Поглиблення і розширення знань щодо причин, розповсюдження інфекційних та інвазійних хвороб серед диких тварин і птиці, методів профілактики і

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

ліквідації інфекційних та інвазійних хвороб серед диких тварин і птиці. Загальна профілактика вищезгаданих захворювань в мисливських господарствах.

Відловлювання тварин для розселення та з іншими цілями (необхідність надати ветеринарну допомогу, проведення селекційної роботи тощо) - важливий напрямок діяльності мисливських господарств, держлісгоспів, спеціалізованих дослідних установ. Способи відловлювання поділяються на дві групи: механічні - тварина утримується за допомогою сіток, петель, пасток, живоловок різного типу; хімічні - тварині з кормом чи у м'язи вводять сильнодіючий препарат, що викликає тимчасову нерухомість (імобілізацію). При застосуванні механічних способів тварини часто травмуються. Так, при відловлюванні козуль капроновими

сітками від одержаних травм, а також при транспортуванні і на карантині гине до 50% відловлених особин. Магістрантам треба засвоїти загальні вимоги до організації відловлювання тварин:

вибирається спосіб відловлювання, який не призведе до травмування тварин і порушення їх нормального фізіологічного стану;

відловлювання необхідної кількості тварин у якнайкоротші строки;

відловлювання перед найбільш сприятливим періодом випуску;

максимальна наближеність умов існування тварин у місці відловлювання до умов у місці випуску;

відбір серед відловлених тварин молодих особин, але вже самостійних, вони легше сприймають переселення;

мінімальні витрати коштів і праці.

Для відловлювання крупних звірів (оленів, ланей, диких свиней, та ін.) на підгодівельному майданчику, який вони найбільше відвідують, споруджуються круглі або еліпсоподібної форми стаціонарні загороди — живоловки (їх ще називають ловильними двориками) площею до чверті гектара. Туди по одному заганяють звірів для переміщення у транспортні ящики і підготовки до перевезення (ветеринарні маніпуляції, спилування рогів у оленів і т.д.). Перевагою імобілізації тварин шляхом введення відповідних препаратів з кормом (пероральний спосіб - через рот) є те, що цим методом у будь-якому місці можна виловлювати будь-яку кількість живих тварин. Тимчасова імобілізація значно полегшила вивіз їх із важкопрохідних місць і доставку на пункти утримання. Особливо перспективний відлов тварин при поєднанні фізичних та хімічних методів. Суть цього поєднання у тому, що тварин спочатку приваблюють до підгодівельних майданчиків, заманюють у загороди, до особин, що будуть транспортуватися застосовують хімічні засоби. Поєднання методів можливо і при відлові тварин сітками. З практики відомо, що виплутувати тварин з сітки і зв'язувати їх нелегко і небезпечно. В такому випадку ін'єкція тварині якого-небудь імобілізуючого і швидкодіючого препарату може добре прислужитися.

Магістранти знайомляться із ветеринарним обладнанням для дистанційних ін'єкцій знеболюючих хімічних препаратів і його експлуатацією. Дистанційні системи належать до обладнання, принцип дії якого полягає у застосуванні порохових зарядів. Ці системи найчастіше використовують для тварин, які живуть у природних умовах, заповідниках та національних парках. Застосовують при цьому алюмінієву гільзу - шприц циліндричної форми діаметром 12,7 мм. Металевий шприц є багаторазового використання,

його можна стерилізувати. Але, застосування такого обладнання допустиме лише для тварин, маса тіла яких перевищує 100 кг.

В духових ін'єкційних системах політ «літаючого» шприца забезпечується струменем стисненого повітря, абовуглекислого газу, який дозовано вивільняють з металевого балончика. За допомогою точно відрегульованого тиску визначають дальність пострілу. Пневморушниці забезпечені оптичним приладом, що дає змогу зробити постріл на великій відстані. Якщо необхідно зробити постріл на відстань від 15 до 25 м, застосовують пневмопістолет з подовженим стволом.

Духові трубки є найдешевшими та безпечними для застосування. Здебільшого їх використовують у повсякденній роботі з тваринами зоопарку. Вони є вибором номер один у разі виконання ін'єкції на відстань, що не перевищує 15 м. «Літаючими» шприцами ін'єктують анестетики, лікувальні засоби, вакцини та ін. При мінімальній ударній силі тварина не сприймає ін'єкцію, як болочу, в подальшому шприц з голкою випадає з тіла самостійно.

Магістранти також отримують інформацію про особливості перебігу загальної анестезії у диких тварин різних видів.

Для транспортування диких тварин всіма видами транспорту треба обов'язково дотримуватися відповідних інструкцій і настанов. Так, перевезення тварин і вантажів тваринного походження дозволяється і проводиться тільки під ветеринарним контролем, при дотриманні умов, що передбачені Ветеринарним статутом. На всі види тварин, птицю, рибу, бджіл, що підлягають вивезенню за межі району, відправник зобов'язаний надати перевізнику ветеринарне свідоцтво встановленої форми. Водій автомобіля (або керівник автоколони) зобов'язаний пред'являти ветеринарне свідоцтво в дорозі для перевірки на контрольних ветеринарних пунктах на шосейних дорогах представнику місцевої ветеринарної служби, а також державним автоінспекторам. Водій автомобіля, що перевозить тварин і продукти тваринництва, не має права виїжджати в рейс без ветеринарного свідоцтва.

Всі тварини перед завантаженням в транспорт повинні бути оглянуті ветеринарним лікарем господарства (бази, організації), якому вони належать, або лікарем місцевого ветеринарного закладу. Хворі тварини до перевезення не допускаються.

Перевезення тварин по залізниці проводять на відстань, що перевищує 200 км. До транспортування приймаються тільки здорові тварини після проведення 30-денного карантинування і які попередньо щеплені проти інфекційних хвороб. Тварин необхідно годувати і напувати так само, як це робили до перевезення.

На завершення навчального курсу студенти отримують поглиблені знання щодо заразних хвороб диких тварин та проведення ветеринарно-профілактичної роботи в мисливських господарствах. Матеріал базується на статтях закону України «Про мисливське господарство та полювання» (Київ, 21 червня 2013 року). Цей Закон визначає основні засади діяльності та державного регулювання в галузі мисливського господарства, збереження та раціонального використання, відтворення державного мисливського фонду, порядок взаємовідносин між органами державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, громадськими об'єднаннями і фізичними особами, які здійснюють користування мисливськими угіддями. Згідно з Законом користувачі мисливських угідь зобов'язані: «...негайно інформувати центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах ветеринарної медицини, санітарного та епідемічного благополуччя населення, ветеринарні, санітарно-епідеміологічні служби про виявлення випадків захворювань тварин, погіршення стану середовища їх перебування, виникнення загрози знищення та загибелі тварин, здійснювати комплексні заходи щодо профілактики і боротьби із захворюваннями; мати обладнані згідно з ветеринарно-санітарними вимогами майданчики для оброблення відстріляних на полюванні копитних мисливських тварин та забезпечувати проведення

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

представниками органів державної ветеринарної медицини ветеринарно-санітарної експертизи копитних мисливських тварин, призначених для використання на харчові цілі...» Мисливці зобов'язані: «...дотримуватися ветеринарно-санітарних правил при транспортуванні, обробленні і переробці продукції полювання...» Стаття 35 Закону говорить, що відстріл хижих і шкідливих тварин мисливці можуть здійснювати під час полювання на інші види мисливських тварин. До хижих і шкідливих тварин, на яких поширюється дія цієї статті, відносяться: вовки, лисиці, енотоподібні собаки, шакали, бродячі собаки і коти, сірі ворони, сороки, граки та баклани великі. Добування вовків, лисиць, енотоподібних собак, бродячих собак і котів, шакалів, сірих ворон, сорок, граків, сойок та бакланів великих належить до службових обов'язків працівників, уповноважених здійснювати охорону мисливських угідь, і здійснюється без спеціального на це дозволу протягом року. Із заразних хвороб диких тварин найбільші збитки мисливській фауні наносять спалахи гострих інфекцій. До таких хвороб відносять ящур, сибірку, хворобу Ауескі, сказ, чуму свиней (класичну і африканську), бешиху свиней, пастерельоз та ін.

Магістрант повинен засвоїти, що абсолютна більшість заразних хвороб являються спільними для багатьох видів дичини і сільськогосподарських тварин, а більшість з них передаються і людині.

Для їх ліквідації і попередження необхідно:

дотримуватися гігієни; всі м'ясні продукти від диких тварин вживати в їжу тільки після попередньої перевірки спеціалістами м'ясо-контрольних станцій або ветлікарями;

не розкидати по території тушки відстріляних тварин і не давати на полюванні собакам внутрішні органи або м'ясо;

в кожному мисливському господарстві мати обладнане місце поховання трупів тварин (скотомогильники);

місця знаходження трупів загиблих тварин і їх кал знезаражувати хімікатами, а якщо це можливо, вогнем;

користуватися вбиральнями, не доступними для тварин;

проводити дегельмінтизацію людей і не менше 4 разів на рік сільськогосподарських тварин, мисливських і службових собак, кішок;

знешкодження місць їх утримання;

знищення бродячих собак, кішок, мишей і щурів.

Як взірєць профілактичних заходів проти заразних

хвороб мисливських тварин на заняттях докладно розглядають «Рекомендації з попередження розповсюдження африканської чуми серед диких свиней.»

Для кращого засвоєння навчального матеріалу всі лекції курсу мають мультимедійний супровід, а більшість тем на лабораторних заняттях по тваринництву відпрацьовується студентами на базі ННЦ академії, а по ветеринарії – на тваринах віварію. Курс забезпечений навчальною і методичною літературою (16 методичних розробок), має 80 таблиць.

Все це сприяє підготовці майбутніх мисливствознавців на рівні сучасних вимог.

Література

1. Головка В.О. Основи тваринництва і ветеринарії: практикум / В.О. Головка, О.С. Яковлев. – Х.: ХДЗВА, 2010. – 60 с.
2. Основи тваринництва і ветеринарної медицини/ за ред. Вертійчука А.І. – К.: Урожай, 2004. – 654 с.
3. Яковлев О.С. Основи ветеринарної медицини: навчальне видання / О.С. Яковлев. – Х.: ХДЗВА, 2011. – 82 с.

УЧЕБНАЯ ПОДГОТОВКА ОХОТОВЕДОВ ПО ЖИВОТНОВОДСТВУ И ВЕТЕРИНАРИИ

Яковлев А.С. к. вет. н., доцент, yakovlevzoovet@i.ua; Щербак Е.В., к. с-г. н., доцент

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Анотация. В системе специального образования охотоведа большой удельный вес занимают основы зоотехнических и ветеринарных наук. Эти знания необходимы при работе с животными, как сельскохозяйственными, так и с охотничьими. На данных зоотехнических наук основываются главным образом методы профилактики незаразных болезней, поскольку решающее влияние на состояние здоровья имеют условия кормления, содержания, ухода и эксплуатации животных. В охотничьем хозяйстве организация и проведение зооветеринарных мероприятий, которые

обеспечивают профилактику прежде всего заразных болезней диких животных, имеют свою специфику.

В результате изучения учебной дисциплины «Основы животноводства и ветеринарии» студенты должны усвоить анатомическое строение и функции всех систем организма животного, основы рационального кормления, зооигиены, основы разведения животных; структуру и главные задачи ветеринарной медицины, причины появления инфекционных, инвазионных и незаразных болезней сельскохозяйственных и диких животных, общие и специальные профилактические мероприятия.

Отлов и транспортирование диких животных требуют их предварительной фиксации. Дикие животные являются ранимыми, полохливыми, спасаются бегством и часто способны защищаться. Охотовед должен знать некоторые ветеринарные вопросы, которые касаются отлова, фармакологической иммобилизации и транспортировки охотничьих животных и владеть техникой эксплуатации дистанционных систем.

Ключевые слова: дикие животные, зоотехния, ветеринария, профилактика болезней, иммобилизация животных, летающий шприц.

EDUCATIONAL TRAINING OF STUDENTS IN THE FACULTY OF HUNTING ECONOMY IN
ANIMAL BREEDING AND VETERINARY MEDICINE

Yakovlev O. S., candidate of veterinary science yakovlevzoovet@i.ua

Shcherbak O.V., candidate of agricultural science
Kharkiv State Zooveterinary Academy, Kharkiv

Summary. The principles of the zootechnical and veterinary science are of great importance in the system of special training of students in the faculty of hunting economy. The above knowledge is necessary for the students to work with both farm and game animals. Methods of non-infectious disease prophylaxis are mainly based on the data of the zootechnical science as the conditions of the animal nutrition, care, maintenance and animal use have the major impact on the animal health. The conducting of zooveterinary measures that provide the prevention of infectious diseases has its specificity.

As a result of studying the subject "Principles of animal breeding and veterinary medicine" the students must know the anatomical structure and the functions of all systems of the animal body, principles of animal nutrition, animal hygiene, principles of animal breeding; the structure and the main tasks of veterinary medicine, the reasons of the appearance of infectious, invasive and non-infectious diseases, general and special prophylactic measures.

At the end of the course the students obtain thorough knowledge in infectious diseases of wild animals and in carrying out prophylactic measures on game farms. The content of the course is based on the articles of the Law of Ukraine "Game farm and hunting" (Kyiv, June 21, 2013). The outbreaks of acute infections of infectious diseases cause great damage to the hunting fauna. Foot-and mouth-disease, anthrax, Aueski disease, rabies, swine distemper (classical and African), diamond-shaped skin lesions of swine erysipelas, pasteurellosis and others belong to the above diseases.

Previous fixation is necessary for capture and transportation of wild animals. Wild animals are frightened, they try to escape by running and they are often able to defend themselves. The students of the faculty of hunting economy must know some veterinary problems that are connected with capture, pharmacological immobilization and transportation of game animals, they must know the methods of distant system use.

Key words: wild animals, zootechny, veterinary medicine, prophylaxis of diseases, animal immobilization, flying syringe.